

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های خبری

قدرت‌های بزرگ و جنگ 8 ساله عراق علیه ایران

پژوهش خبری
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

– گروه تلگرام پژوهش خبری صدا و سیما <https://telegram.me/pajooreshkhabar>

پژوهشگر: دارابی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

1.....	مقدمه	□
3.....	بلوک غرب و جنگ عراق علیه ایران	□
4.....	آمریکا	❖
6.....	انگلیس	❖
7.....	فرانسه	❖
9.....	آلمان	❖
10.....	ایتالیا	❖
10.....	بلوک شرق و جنگ عراق علیه ایران	□
10.....	شوروی	❖
11.....	چین	❖
12.....	جمع بندی	□

□ مقدمه

رهبر معظم انقلاب حمایت نظامی، سیاسی و اقتصادی از تجاوزگر را عقیده دشمن در دوران دفاع مقدس می‌دانند و مقصود قدرت‌ها از آغاز جنگ را سرنگون کردن نظام اسلامی، متهم کردن نظام اسلامی به ناتوانی، اجبار نظام اسلامی به صرف نظر کردن از اصول خود، اجبار ایران به کوتاه آمدن در برابر سلطه جهانی، اشغال سرزمین فلسطین و دفاع از مسلمین و مظلومان عنوان می‌کنند:

قدرت‌های بزرگ ریاکارانه این جنگ را - که بر ما تحمیل شده - بی‌معنا می‌نامند و این در حالی است که خود همواره از آغازگر متجاوز آن حمایت نظامی، سیاسی و اقتصادی کرده‌اند. شک نیست که به راه انداختن چنین جنگی همواره بی‌معناست، ولی آنان تا وقتی هنوز متجاوز از دست یافتن به هدف‌های شومش مأیوس نشده بود چنین تعبیری نمی‌کردند. اما امروز این جنگ برای ملت ما دارای معنایی بسیار مهم است. کوشش مجاهدت‌آمیز و فداکارانه برای سوزاندن ریشه‌ی تجاوز و اثبات اینکه یک ملت قادر است که علی‌رغم خواست قدرت‌های بزرگ از انقلاب و ثبات و شرف خود دفاع کند. ملت ما با فداکاری و ایثار خود در حال شکستن و ابطال معادله‌ای است که همیشه مشوق تجاوز و جنگ بوده است، و آن معادله این است که تکیه بر سلاح پیشرفته و تکیه بر حمایت قدرت‌ها تضمین‌کننده موفقیت است. ملت ایران در مدت این هفت سال پاسخ به سؤال بزرگی را جستجو کرده است.¹

اینها قصدشان از این جنگ چه بود؟ غیر از این بود که یا می‌خواستند نظام اسلامی را سرنگون کنند، یا می‌خواستند نظام اسلامی را متهم به ناتوانی کنند؟ بگویند: شما نتوانستید؛ مرزهای شما را به هم زدند، شکستند و کشورتان را تجزیه کردند. اینها را می‌خواستند دیگر! و یا می‌خواستند جمهوری اسلامی، چون می‌بیند که پشت سر عراق، قدرت‌های جهانی هستند، برای نرم کردن دل قدرت‌ها، از اصول خود صرف‌نظر کند؛ با سلطه‌های جهانی بسازد؛ در مقابل اسرائیل این قدر سرسختی به خرج ندهد و در دفاع از مسلمین و از مظلومان، آن‌طور صریح وارد نشود؟²

امروز سران استکبار جهانی اعتراف می‌کنند که در دوران دفاع مقدس، قشون مهاجم را با همه توان تجهیز می‌کرده و کینه خود با نظام اسلامی و ملت مؤمن و شجاع انقلابی ایران را با کمک همه جانبه به مهاجمان بعضی بروز می‌داده‌اند. بازوی توانای ملت ایران یعنی جوانان و مردان فداکار و مؤمن و پشت سر آنان، خانواده‌ها و کسانشان، دشمن را ناکام ساخت و ساز و برگ امپراتوری‌های استکبار را به سخره گرفت و نظام اسلامی و این ملت مقاوم، در جهان و تاریخ، سرفراز شدند. خون شهیدان عزیز ما بهای بزرگی است که ملت ایران برای حفظ شرف و استقلال و دین و عزت خود پرداخته است.³

1. سخنرانی آیت‌ا... خامنه‌ای در چهل‌ودومین مجمع عمومی سازمان ملل، نیویورک 1366/06/31

2. بیانات در دیدار فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، 1372/06/25

3. پیام به مناسبت روز شهیدان در هفته دفاع مقدس 1381/7/4

حمله نظامی رژیم «صدام» که هشت سال ما را مجبور به مجاهدت و قبول مشکلات جنگ کرد، غیرمتعارف نبود. این روش همیشگی استکبار علیه ملت های مستقل و آزادی خواه است. در همان سال های اول ریاست جمهوری بنده، «احمد سکوتوره» رئیس جمهور گینه کوناکری که یک چهره برجسته انقلابی، محترم، علمی و سیاسی آفریقا محسوب می شد و در تمام دنیا و اروپا هم خیلی آبرومند بود، به ایران آمد و در مذاکراتش با من مطلبی به این مضمون گفت که ما بعد از انقلاب، از حمله بغداد به شما تعجب نکردیم؛ چون طبق تجربه، یکی از کارهایی که علیه اغلب کشورهای مستقل، از طرف استکبار به کار رفته، این است که از طرف مرزها به اینها فشار نظامی بیاورند تا با مشغول کردن و گرفتن منابع مالی و انسانی آنها، مانع رسیدن آن کشورها به هدف ها و آرمان هایی شوند که برای خود تعریف کرده اند. این، نقشه طراحی شده دشمن علیه ما بود^۱.

وقتی که قشون عراق، با استفاده از اوضاع نابسامان آن روز ما، در خاک کشور عزیزمان، خوب جاگیر شد و چند هزار کیلومتر را اشغال کرد، تازه شورای امنیت سر بلند کرد که یک کلمه حرف بزند. مثلا، قطعنامه صادر کرد! قطعنامه چه بود؟ آیا قطعنامه این بود که «متجاوز، از خاک ایران، بیرون برود»؟ ابد! قطعنامه صادر کردند که «ایران و عراق، آتش بس اعلام کنند!» یعنی چه؟ یعنی قشون عراق وارد خاک ایران شده است و حال که نوبت دفاع جانانه ملت ایران است، دست ها بسته شود و کسی دفاع نکند و متجاوزین را بیرون نریزند! این، قطعنامه شورای امنیت بود! می دانید که چند سال، اینها بی آنکه متجاوز را محکوم کنند، همین حرف را زدند! البته رزمندگان ما، در مدت نه چندان زیادی تقریبا در ظرف یک سال و نیم اکثر زمین ها را خودشان پس گرفتند^۲.

صدور قطعنامه، جز خسران و شکست برای دشمن و سربلندی و افتخار برای ایران اسلامی نبود. صدور قطعنامه‌ی 598 در سال 1366، عکس العمل ناگزیری بود که در برابر شکست های رژیم متجاوز عراق، از سوی قدرت های حمایت کننده او زمینه سازی شد و از شورای امنیت صادر گشت. این قطعنامه که زیر فشار سهمگین رزمندگان اسلام بر پیکر دشمن صادر شد، سندی است که شعار دفاع مقدس ما در آن تأمین گردیده بود و اجرای کامل آن، دشمن را به شکست قطعی می رسانید و لذا هرگز جمهوری اسلامی آن را رد نکرد. آنچه برای ایران اسلامی مطرح و موجب عدم شتاب در قبول آن می شد، اصرار بر تنبیه متجاوز به قدر کافی در میدان های نبرد و نیز بی اعتمادی در اجرای میثاق های بین المللی توسط قدرت های بزرگ بود^۳.

بر این اساس محورهای اصلی بیانات مقام معظم رهبری در خصوص دفاع قدرت های شرقی و غربی از صدام در مقابل جمهوری اسلامی ایران شامل این موارد است:

- 1- بی معنا دانستن جنگ تحمیلی پس از ناامیدی از پیشروی صدام در خاک ایران
- 2- حمایت نظامی، سیاسی و اقتصادی از تجاوزگر
- 3- پیگیری اهدافی همچون:

- سرنگون کردن نظام اسلامی

- متهم کردن نظام اسلامی به ناتوانی

- اجبار نظام اسلامی به صرف نظر کردن از اصول خود

1. بیانات در دیدار استادان و دانشجویان دانشگاه های استان زنجان 1382/07/22

2. بیانات در خطبه های نماز عید فطر 1372/12/22

3. پیام به مناسبت نهمین سالگرد جنگ تحمیلی 1368/06/30

- اجبار ایران به کوتاه آمدن در برابر سلطه‌های جهانی

- اجبار ایران به سرسختی نکردن در مقابل اسرائیل

- اجبار ایران به کوتاه آمدن در دفاع از مسلمین و مظلومان

واقعیت این است که قدرت‌های بزرگ در آغاز پیروزی انقلاب اسلامی منافع خود را در خطر دیدند و از هیچ تلاشی برای شکست نظام برخاسته از این انقلاب فروگذار نکردند. یکی از این تلاش‌ها ترغیب صدام برای حمله به ایران و حمایت از وی در این راستا بود. حمله صدام به سرزمین ایران، کمتر از 20 ماه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و با چراغ سبز آمریکا و حامیان غربی صدام رخ داد. اما بعد از آنکه صدام نتوانست به اهداف خود دست یابد، کشورهای غربی، نگران منافع خود در منطقه شدند. آنها تلاش کردند رویکردی اتخاذ نمایند که علاوه بر تامین امنیت انرژی، قدرت دفاعی ایران را تضعیف و جمهوری اسلامی را به شکست بکشاند.

این کشورها که در آغاز جنگ به تعبیر نیویورک تایمز «سکوتی پرمعنا»^۱ کرده بودند؛ به تدریج با مشاهده مقاومت مردم ایران و ضعف نیروهای عراقی به حمایت گسترده از صدام پرداختند. با عدم کارایی استراتژی دفاع متحرک عراق در نتیجه شکست فاو و باز پس‌گیری سریع مهران توسط نیروهای ایرانی، تحلیلگران نظامی شرقی و غربی متفق‌القول شدند که چنانچه عراق شیوه استراتژی خود را از دفاع متحرک به یک موضع آفندی تغییر ندهد، امکان شکست‌های بعدی وجود دارد؛ بنابراین فروش همه‌جانبه تسلیحات از هر نوع آن - غیر از هسته‌ای - به عراق را در دستور کار قرار دادند.^۲ در پژوهش حاضر با توجه به بیانات مقام معظم رهبری، نقش و موضع قدرت‌های بزرگ در دوران دفاع مقدس به طور مختصر بررسی شده است. در آن دوران جهان را در قالب دو طیف غرب به رهبری آمریکا و شرق به رهبری شوروی تعریف می‌کردند؛ به طوری که کشورهای جهان در یکی از این دو طیف قرار می‌گرفتند. در این میان جمهوری اسلامی تنها کشوری بود که به رغم واقع شدن در منطقه‌ای استراتژیک، به هیچ یک از این دو بلوک متعهد نشد و پیامدهای آن از جمله وقوع جنگ تحمیلی و اعمال تحریم را پذیرا شد.

□ بلوک غرب و جنگ عراق علیه ایران

1. نشریه ویژه خبرگزاری جمهوری اسلامی، 59/7/17

2. یکتا، حسین، 1373، مواضع قدرت‌های بزرگ و جنگ ایران و عراق «مجموعه مقالات جنگ تحمیلی»، تهران: دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، ص 162

❖ آمریکا

در آغاز جنگ، رسانه‌های غربی از اختلاف نظر آمریکایی‌ها درباره موضع‌گیری رسمی در قبال جنگ عراق علیه ایران خبر دادند. گفته می‌شد، ماسکی، وزیر خارجه پیشنهاد بی‌طرفی کرده، در حالی که برژینسکی مشاور امنیتی کارتر معتقد بود آمریکا باید برای متوقف کردن انقلاب اسلامی ایران، کاملاً از رژیم عراق پشتیبانی نماید^۱. ظاهراً مقامات آمریکایی برای حل این اختلاف، در سیاست اعلامی، ایده وزیر امور خارجه و در سیاست اعمالی، ایده برژینسکی را بکار گرفتند. دولت آمریکا پیروزی ایران را مغایر منافع خود در منطقه می‌دانست؛ بنابراین بعد از آشکار شدن برتری ایران، عملاً به نفع عراق وارد جنگ شد و بر پایه عملیات «استانچ» صدور اقلام نظامی پیشرفته را به ایران ممنوع کرد. پایگاه‌های این کشور در اطراف ایران به سلاح‌های جدید مجهز شدند و نیروی‌های واکنش سریع در آنها مستقر شد تا در صورت نیاز برای دفاع از عربستان سعودی و امنیت کشتیرانی وارد عمل شوند^۲.

آمریکایی‌ها از سوی دیگر توسعه روابط با عراق را در پیش گرفتند. آنان برای جلب رضایت صدام، ایران را در لیست کشورهای حامی تروریسم جهانی قرار دادند و از کشورهای متحد آمریکا خواستند به عنوان اجرای بخشی از عملیات امریکن استانچ از ارسال هرگونه اسلحه و مهمات به ایران خودداری نمایند. دولت ریگان همچنین شروع به اعتمادسازی بین متحدان منطقه‌ای کرد و رادارها، موشک‌ها و تجهیزات دفاعی مدرن در اختیار کویت، عربستان، عمان و امارات متحده عربی قرار داد^۳.

اقدامات آمریکا در حمایت از عراق

1. تحویل اطلاعات سری و نظامی به عراق

در فوریه 1982 ویلیام کیسی، رئیس سازمان سیا در امان با رئیس دفتر مرکزی اطلاعات عراق مذاکره کرد و گفت ایالات متحده مایل است روابط مستقیم اطلاعاتی با عراق برقرار کند تا مطمئن شود عراق قادر است از خود در برابر حملات ایران دفاع کند^۴. این ملاقات در حالی بود که عراق و آمریکا هنوز روابط خود را از سر نگرفته بودند. هاوارد تیچر عضو شورای امنیت ملی دولت آمریکا می‌گوید: «آمریکا آسیب‌پذیری‌های عراقی‌ها را در خطوط دفاعی تشخیص داد و آگاهشان ساخت؛ زیرا در غیر این صورت ایران تا خود بغداد پیشروی می‌کرد. ما استقرار یک حکومت شیعی در جنوب عراق را در همان موقع می‌دیدیم و این امر ما را تا سر حد مرگ شکنجه می‌داد، از این رو به صدام گفتیم برخیز! خطوط دفاعی تو شبیه آب‌کش شده است؛ این کاری بود که ما برای صدام کردیم؛ به او توصیه‌های گرانبه‌ای استراتژیک کردیم. آمریکا برای صدام حسین کاری کرد که تا آن روز برای هیچ یک از متحدین نزدیک خود نکرده بود؛ ما عراق را نجات دادیم»^۵.

2. حذف نام عراق از فهرست دول حامی تروریسم

1. روزنامه جمهوری اسلامی، 59/8/12

2. معبادی، حمید 1381، چالش‌های ایران و آمریکا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی. تهران: نشر مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ص 115-113

3. یکتا، همان، ص 159

4. پری، ماکس، 1373، کسوف، ترجمه غلامحسین صالحیار، تهران: انتشارات اطلاعات، ص 698

5. همان، ص 709-713

3. متهم کردن ایران به حمایت از تروریسم دولتی و نقض حقوق بشر

4. اعطای اعتبار مالی کلان به عراق و تضمین بدهی‌های آن^۱

5. تامین نیازهای تسلیحاتی عراق و انتقال فناوری‌های نظامی به این کشور^۲

آمریکا به پیشنهاد ویلیام کیسی (رئیس سیا)، تحویل بمب‌های خوشه‌ای به عراق را در اولویت قرار داد؛ زیرا این سلاح را مناسب‌ترین و کارآمدترین سلاح برای در هم شکستن مدافعان ایرانی می‌دانست. به اعتقاد کیسی این بمب‌ها می‌توانست به قدرت تصاعدی واقعی و مؤثر علیه قوای ایرانی تبدیل شود. در واقع این بمب‌ها از لحاظ تکنیکی جزو سلاح‌های متعارف محسوب می‌شوند، اما در میدان نبرد همانند سلاح‌های شیمیایی می‌توانند موجب کشتار وسیعی شوند. چنانچه این بمب‌ها درست عمل کنند، می‌توانند در وسعتی به اندازه 10 برابر زمین فوتبال هر کسی را کشته یا مجروح کنند. عملاً این بمب‌ها چرخ گوشت‌های هوایی هستند و هر چیزی را در سر راه خود خرد می‌کنند.^۳

6. ایجاد پایگاه‌های نظامی در منطقه

7. الزام متحدان به کاهش واردات نفت از ایران

8. حضور در جنگ نفتکش‌ها در حمایت از عراق؛ درخواست کویت از ایالات متحده برای اسکورت کشتی‌های

نفتی فرصت مناسبی برای دولت ریگان در جهت فشار هر چه بیشتر بر ایران بود. آمریکا پرچم خود را بر فراز 11 کشتی کویتی به اهتزاز درآورد و حدود 40 فروند از واحدهای هوا و دریای پنتاگون و حدود 25 هزار سرباز آمریکایی در منطقه مستقر شدند. تا ماه اوت 1987 ناوگان آمریکایی مستقر در خلیج فارس یا آبهای اطراف آن شامل دو ناو هواپیمابر، سه ناوشکن، هفت ناو محافظ، هشت رزمناو، هشت ناوچه و یک کشتی فرماندهی بود^۴ که بر اساس بررسی صورت گرفته از سوی کنگره آمریکا، این بزرگ‌ترین مجموعه ناوگان دریایی استقرار یافته از اوج جنگ ویتنام تا آن زمان بود.^۵

زمانی که موشک عراقی در 17 مه 1987 ناوچه آمریکایی استارک را در خلیج فارس هدف قرار داد و 37 ملوان آمریکایی آن کشته شدند، ریگان به سرعت بیانیه رسمی عراق مبنی بر اتفاقی بودن حمله را پذیرفت و گفت: ایران جناح شرور واقعی در این جریان است. رئیس‌جمهور آمریکا همچنین در یک کنفرانس مطبوعاتی در 27 می 1987 (7 خرداد 1366) هنگامی که سناریو فرضی بسته شدن آبراه‌های بین‌المللی مورد بحث بود، ناشیانه ایران را، «این کشور وحشی» خواند.^۶

واینبرگر، وزیر دفاع آمریکا هم چندی بعد اظهار داشت: تنها راه پایان جنگ جاری در خلیج فارس از نظر دولت آمریکا، تغییر حکومت در داخل ایران است. ما با دولت متعصب جمهوری اسلامی ایران نمی‌توانیم کنار بیاییم.^۷ او در کمیته روابط خارجی سنا شکست عراق را در جنگ مصیبت‌بار خواند و اظهار داشت: در صورتی که قطعنامه تحریم تسلیحاتی

1. تیمرن، کنت، 1372، سوداگری مرگ، ترجمه: احمد تدین، تهران: نشر رسا، ص 262

2. پری، همان، ص 352

3. ناگفته‌هایی از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، پایگاه اطلاع‌رسانی نیروی دریایی ارتش ج.ا. موجود در:

<http://www.aja.ir/portal/Home/ShowPage.aspx?Object=News&CategoryID=a338d1ac-9401-482f-8e43->

4. یزدان‌فام، محمود، 1380، سیمای خلیج فارس در واپسین سال جنگ ایران و عراق، نشریه نگاه، شهریور و مهر، 89-102؛ ص 93

5. شالوم، استفان، 1380، آمریکا و جنگ ایران و عراق، ترجمه علی اکبر علیخانی، نشریه نگاه، شهریور و مهر، 88-74، ص 83

6. بیل، جیمز، 1371، عقاب و شیر، ترجمه مهوش غلامی، نشر کوبه. حضرت امام(ره) در برابر این اظهارات سخیف فرمودند: اگر انتظار ریگان این است که ما همچنان گاو شیرده برای آمریکا باشیم، درست است ما دیگر این گونه نیستیم، اما اگر منظور ایشان غیر از این است، ایشان حرفی بدون حساب زده است.

<http://www.asriran.com/fa/news/117171>

7. روزنامه جمهوری اسلامی، 1366/7/8

ایران اجرا شود، ریشه توانایی ایران برای ادامه جنگ به سرعت خشک می‌شود و در واقع ریشه موجودیت ایران به صورت یک ملت، به خشکی می‌گراید.^۱

به رغم همه این خصومت‌ها، آمریکایی‌ها پشت پرده تلاش‌هایی را برای نزدیکی به ایران انجام دادند که البته به در بسته خورد و رسوایی مک فارلین را به بار آورد. اجرای طرح «تهاجم همه جانبه» علیه ایران اقدامی در جهت جبران این شکست بود.^۲

- حمله هلیکوپتر آمریکائی به کشتی ایرانی در خلیج فارس - 30 مرداد 1366
- حمله هلیکوپتر آمریکائی به کشتی تدارکاتی ایرانی - 30 شهریور 1366 - در نتیجه این حمله 5 نفر شهید و 25 نفر مجروح شدند؛ کشتی نیز پس از 5 روز توسط آمریکائی‌ها غرق شد.
- حمله چهار فروند ناوشکن امریکائی به جزیره رستم ایران و انهدام تاسیسات نفتی آن - 27 مهر 1366
- محاصره و انهدام سکوی نفتی ساسان توسط سه ناو جنگی آمریکا - غرق ناوچه جوشن و حمله به ناو سهند در تنگه هرمز - 22 فروردین 1367
- حمله ناو وینسنس آمریکا به هواپیمای مسافربری ایرانی - 12 تیرماه 1367

❖ انگلیس

با آغاز جنگ تحمیلی، دولت تاجر اعلام بی‌طرفی کرد، اما اسناد بیانگر حمایت مالی و نظامی این کشور از رژیم صدام است. مدارک محرمانه نشان می‌دهد دولت انگلیس در جنگ تحمیلی ۸ ساله عراق با ایران به صورت مخفیانه به تجهیز رژیم صدام حسین پرداخته است. بر اساس این اسناد مارگارت تاجر، نخست وزیر وقت انگلیس ۷۸ نوع تجهیزات نظامی در اختیار عراق قرار داد. لندن این اقدام را با معرفی دستورالعمل‌های صادرات موسوم به "دستورالعمل‌های‌ها" انجام داد.^۳

روزنامه فایننشال تایمز چاپ لندن در شماره نوامبر 1985 از یکی از موارد ارسال مخفیانه سلاح به عراق، پرده برداشت. بنا بر این گزارش در سال 1980 عراق سفارشی برای ساخت بیش از بیست هزار مسلسل دستی به کارخانه استرلینگ داد. اولین محموله سلاح‌های مزبور شامل ده هزار عدد از فرودگاه هیثرو به مقصد لیسبون پایتخت پرتغال ارسال شد. بر روی جعبه آنها اتیکت‌هایی نصب شده بود که نشان می‌داد مقصد آنها خارطوم پایتخت سودان است. اما سلاح‌ها به آمستردام و از آنجا به اردن و سپس به بغداد ارسال شد. برای بار دوم که مقامات دولت عراق سفارش خرید محموله دیگری از سلاح‌های مزبور را دادند، مدیران شرکت استرلینگ کوشیدند اجازه صدور آنها را از وزارت بازرگانی دریافت و وانمود کنند که سلاح‌ها به مقصد امان پایتخت اردن حمل خواهد شد. با بازرسی ماموران گمرک، مشخص شد که مقصد واقعی محموله عراق بوده است.^۴

1. روزنامه جمهوری اسلامی، 1366/8/3

2. تهامی، مجتبی، بهمنی گل محمد، 1380، سیاست امریکا در قبال ایران طی دوره جنگ تحمیلی، وزارت امور خارجه تهران، صص 275-272

3. حمایت مخفیانه انگلیس از صدام در جنگ با ایران، پایگاه اطلاع رسانی ستاد حقوق بشر قوه قضائیه: <http://www.humanrights-iran.ir/news-23614.aspx>

4. روزنامه جمهوری اسلامی، 64/9/13

در موردی دیگر در سال 1981، توماس ترنشاد وزیر مشاور دولت انگلیس، در نامه‌ای محرمانه نوشت "قراردادهای دفاعی به ارزش بیش از 150 میلیون لیره استرلینگ با عراق در شش ماه اخیر امضا شده است که از جمله آنها قراردادی به ارزش 34 میلیون لیره برای تحویل خودروهای زرهی به منظور نجات و تخلیه نیروها از میدان جنگ است که از طریق اردن در اختیار عراق قرار می‌گیرد"¹. در گزارش تفصیلی دیوید میرز، رئیس بخش خاورمیانه وزارت خارجه بریتانیا که در تاریخ 19 ژانویه 1980/29 دی 1359 خطاب به داگلاس هرد، معاون وزیر خارجه نوشته شده، آمده است: "کمک مستقیم در این مورد سوء ظن را برمی‌انگیزد ... و به شدت نشانگر نقض بی‌طرفی بوده که می‌تواند برای همیشه دورنمای اقتصادی و نظامی ما را در بازار ایران تخریب کند. این اقدام همچنین می‌تواند شهرت ملاحظه‌کاری و درستی ما را در جهان خدشه دار کند. ولی این امکان وجود دارد که اقدام خود را از طریق اردن انجام دهیم که اکنون خواهان این قبیل تانک‌ها است و با عراق هم در زمینه دستیابی به جنگ افزار همکاری دارد"².

از سوی دیگر دولت انگلیس درخواست عراق را مبنی بر ممنوعیت تحویل قطعات یدکی تانک‌های چیفتن و اسکورپیون و سرویس‌های مرتبط با آن به ایران، اجابت کرد. این در حالی بود که ایران از سال‌ها قبل از انقلاب، قرارداد خرید تانک چیفتن، قطعات یدکی و خدمات پس از فروش آن را با بریتانیا امضا و نهایی کرده و پول آن را نیز پیشاپیش پرداخت کرده بود. ولی پس از پیروزی انقلاب، بریتانیا به بهانه‌های مختلف و نهایتاً جنگ عراق، از ارسال آن‌ها به ایران خودداری کرد. در همان زمان، مسئولان وزارت دفاع بریتانیا در یک گزارش از بدهی دست کم 18 میلیون پوندی به ایران، بابت قطعات و خدمات تانک‌های چیفتن یاد کرده‌اند³.

❖ فرانسه

دولت فرانسه از همان آغاز جنگ از عراق حمایت کرد. نخست وزیر فرانسه در تاریخ هفتم مهرماه 1359 اعلام کرد دولت عراق می‌خواهد خاک خود را از ایران پس بگیرد. او میانجیگری بین ایران و عراق را رد کرد و افزود: «فروش سلاح در چارچوب همکاری موجود بین عراق و فرانسه صورت می‌گیرد و عراق برای بدست آوردن سرزمین‌هایش طبق معاهده 1975، می‌جنگد»⁴.

در مدت سه ماه اول جنگ، طارق عزیز، وزیر امور خارجه عراق، سه بار به فرانسه رفت و در دیدار با رئیس‌جمهور این کشور درخواست تجهیزات نظامی برای مقابله با ایران کرد. در نتیجه این دیدارها فرانسه اعلام کرد ارسال تسلیحات از جمله بخشی از معامله تسلیحاتی 1/6 میلیارد دلاری عراق با فرانسه، شامل 60 فروند جنگنده میراژ، رادار موشک‌های هوا به هوا و هوا به زمین و تسلیحات ضد تانک را ادامه خواهد داد⁵.

پس از فتح خرمشهر مناسبات فرانسه با عراق توسعه یافت و بسیاری از تجهیزات نظامی پیشرفته به همراه کمک‌های مستشاری در اختیار عراق قرار گرفت. به نوشته روزنامه دیلی تلگراف، تکنسین‌های فرانسوی ماموریت انجام تعمیر و

1. تمام خیانت‌های مارگارت تاچر به ایران، 92/1/20، موجود در: <http://www.isna.ir/news/92012006187>

2. تفرشی، مجید، ایران 1981 در اسناد تازه یاب بریتانیایی - مقاله هشتم - تداوم جنگ عراق و ایران، 24 بهمن 1390، موجود در:

<http://mtafreshi.persianblog.ir/post/164/>

3. همان

4. ربیعی، زهرا، بررسی مواضع فرانسه در قبال جنگ تحمیلی، نگین ایران، دوره 8، شماره 31، زمستان 1388، صفحه 71-94

5. کردزمن، آنتونی، واگنر، آبراهام، 1379، تحلیل تهاجم عراق به ایران در سال 1980، یک رویکرد غربی، مترجم: میرسعید مهاجرانی، مجله سیاست دفاعی، شماره 31

سرویس جنگنده‌های میراژ و هلی‌کوپترهای کازیل توپدار و حامل موشک‌های رولند و کامپیوترهای نظامی عراق را برعهده گرفتند. آنها خلبانان عراقی را در استفاده صحیح از جنگنده‌های میراژ حامل موشک‌های اکزوسه و هوا به هوا آموزش می‌دادند.^۱

همچنین در اواخر سال 1361 و به دنبال آشکار شدن ناتوانی عراق در پرداخت بدهی‌های سنگین خود به فرانسه و نیز قطع صادرات نفتی عراق، رژیم سعودی برای آنکه پل تسلیحاتی پاریس به بغداد همچنان مستحکم باقی بماند، مسئولیت صدور نفت عراق به فرانسه را رسماً تقبل کرد و بجای رژیم عراق معادل نفتی که رژیم بعث صادر می‌کرد از پالایشگاه‌های خود به ژاپن و فرانسه صادر کرد. این صادرات در ظرف شش ماه به شش میلیارد دلار رسید. این در حالی بود که در آن زمان رژیم عراق دو میلیارد دلار بابت دریافت سلاح‌های گوناگون از فرانسه به آن کشور بدهکار بود.^۲

به نوشته آلن فریدمن تحویل سلاح تقریباً به صورت روزمره ادامه داشت. یکی از پایگاه‌های ناتو که در مرکز فرانسه احداث شده بود، به صورت مرکز بارگیری آنتونوف‌های نیروی هوایی عراق در آمد. این هواپیماها روزانه به این فرودگاه می‌آمدند و موشک‌های ساخت فرانسه، بمب‌های خوشه‌ای، فیوز و تجهیزات رادار را با خود به عراق می‌بردند.

سازمان‌های اطلاعاتی فرانسه در سال 1986 پرآورد کردند که اگر سه هفته از ارسال کمک به عراق خودداری کند، آن کشور شکست خواهد خورد.^۳

کنت تیمرمن، محقق و نویسنده آمریکایی نیز معامله 1/6 میلیارد دلاری طرح ولکان را یکی از شیرین‌ترین معاملات فرانسه با عراق عنوان می‌کند؛ زیرا 83 تویی که موضوع قرارداد ولکان بود برای طیف وسیعی از مقاطعه‌کاران تسلیحاتی فرانسه درآمد تولید می‌کرد. درهمین راستا عراق از شرکت فرانسوی TRT یک فیوز فوق‌العاده پیشرفته و پیچیده خرید که با نصب آن بر روی دماغه خمپاره، موجب می‌شد خمپاره درست قبل از رسیدن به زمین منفجر شود. یکی از افراد ارتش فرانسه که خمپاره اندازهای عراقی را در بیابان‌های بصره آموزش می‌داد، می‌گوید: «با یک بار آتش، آنها همه ایرانی‌ها را تا فاصله یک کیلومتری درو می‌کردند. همین سلاح بود که جلوی امواج انسانی ایران را گرفت؛ درست مانند نبرد «وردن» در جنگ جهانی اول، آنها مدام آتش می‌کردند و ایرانی‌ها واقعا قتل عام می‌شدند.^۴

نتایج بررسی‌ها حاکیست فرانسه در مقایسه با سایر کشورهای غربی بیشترین تسلیحات مورد نیاز عراق را در دوران جنگ تحمیلی تامین کرد. از سال 1359 تا سال 1366 فروش تسلیحات نظامی فرانسه به 6/5 میلیارد دلار رسید. 7/4 میلیارد دلار هم در اقلب قراردادهای بازرگانی میان دو کشور امضا شد که دست کم 7 میلیارد دلار آن به صورت وام و اعتبارات بود. در سال 1982 در مجموع 40 درصد صادرات تسلیحاتی فرانسه به مقصد عراق بود. حتی در مقطعی که دولت فرانسه محدودیت‌هایی را برای فروش هواپیماهای پیشرفته سوپر استاندارد داشت برای تقویت قدرت هوایی عراق جهت حمله به نفتکش‌ها و پایانه‌های نفتی ایران در خلیج فارس چند فروند از این هواپیماها را به عراق اجاره داد.^۵

وفیق السامرایی (مسئول اسبق بخش ایران در استخبارات عراق) گفته است کمک‌های خارجی فرانسه به عراق به جایی رسید که فرستاده آنها به بغداد آمد و با وزیر دفاع وقت، عدنان خیرالله ملاقات نمود و به او گفت: فرانسه به طور جدی زمینه اعطای یک بمب اتمی به عراق را بررسی می‌نماید. می‌توان برای مجبور کردن ایران به توقف جنگ این بمب را به

1. روزنامه جمهوری اسلامی، 65/1/27

2. روزنامه جمهوری اسلامی، 62/11/16

3. ناگفته‌هایی از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران.

4. همان

5. صالحی، حمید، نقش و عملکرد کشورهای اروپایی در طول جنگ عراق علیه ایران، پژوهشنامه دفاع مقدس، 1391، صص 132-113

هدف مشخصی پرتاب کرد. السامرای می گوید: من تا سال 1984 نسخه‌ای از این گزارش را که با امضای وزیر دفاع برای صدام ارسال شده بود، در یک صندوق ویژه نگهداری می‌کردم^۱.

❖ آلمان

کنار هم قرار گرفتن نام کشور «آلمان» و «جنگ تحمیلی» کاربرد سلاح‌های شیمیایی از سوی صدام را علیه رزمندگان ایرانی تداعی می‌کند. با این حال طبق گزارش عراق به سازمان ملل متحد، مواد لازم برای تولید سلاح‌های شیمیایی از شرکت‌هایی از آمریکا، آلمان غربی، انگلستان و فرانسه تهیه شده بود. در این میان فن آوری آلمان‌ها در زمینه تولید سلاح‌های شیمیایی و موشکی بیش از سایر تسلیحات در اختیار رژیم عراق قرار گرفت. حتی بخشی از کارخانه‌های این کشور به صورت انحصاری، به ساخت سلاح‌های مورد نیاز ارتش عراق اختصاص یافت^۲.

به گزارش مجله اشپیگل، در تأسیسات شیمیایی که شرکت‌های آلمانی در سامرا ساخته بودند؛ مواد شیمیایی بسیار مرگبار تابون و کالست تولید می‌شد. براساس گزارش‌های موثق و محرمانه، آلمان‌ها اطلاعات به دست آمده از مجروحان شیمیایی ایران در بیمارستان‌های آلمان را در اختیار عراق می‌دادند تا از آنها برای اصلاح ترکیبات شیمیایی مورد استفاده در سلاح‌هایشان بهره‌برداری کنند. مواد شیمیایی تحت پوشش مصارف کشاورزی به عراق ارسال و در کارخانه‌ای واقع در شمال غربی بغداد به ماده شیمیایی تابون که یک گاز عصبی مهلک است، تبدیل می‌شد. رژیم عراق با همکاری یک شرکت آلمانی با نام کارل کولب این کارخانه را که تحت پوشش تولید مواد حشره‌کش فعالیت می‌کرد، تأسیس کرده بود. نشریه آمریکایی نیوزویک در شماره 29 خود در آگوست 1984 (مرداد 63) اعلام کرد عراق با کمک تکنیسین‌های آلمان غربی در این کارخانه مشغول تولید گاز عصبی تابون است^۳.

طارق عزیز وزیر امور خارجه رژیم عراق در گفتگو با هفته نامه اشپیگل چاپ آلمان غربی اعلام کرد: گازهای سمی مورد استفاده این کشور در جنگ با ایران، عمدتاً از طریق اروپا تأمین شده است. طارق عزیز محکومیت کاربرد سلاح‌های شیمیایی از سوی کشورهای اروپایی را مورد تمسخر قرارداد و آن را یک عوام‌فریبی محض خواند. طارق عزیز گفت: اروپایی‌ها هر سلاح ممکن را به دیگران می‌فروشدند، ولی وقتی خریدار اقدام به استفاده از آن می‌کند، ابراز ناراحتی می‌کنند^۴.

در واقع آلمان‌ها با ارسال مواد شیمیایی و اعزام کارشناسان خود، عراق را در ساخت بمب‌های شیمیایی یاری دادند. صدام با استفاده از این کمک‌ها شش هزار تن بمب شیمیایی علیه مردم ایران بکار گرفت. ارتش صدام با استفاده از این سلاح‌ها هزار و 100 نفر را در شهر سردشت و سایر نقاط ایران و پنج هزار نفر را در شهر حلبچه به شهادت رساند^۵.

1. ناگفته‌هایی از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران.

2. همان

3. روزنامه جمهوری اسلامی، 64/10/12

4. روزنامه جمهوری اسلامی، 67/8/23

5. به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، موجود در:

<http://www.aja.ir/portal/Home/ShowPage.aspx?Object=News&CategoryID=50544237-add6-4f0c-9322->

❖ ایتالیا

در یکی از پیچیده‌ترین خلاف‌کاری‌ها در رم، میلیون‌ها مین مرگ‌بار با استفاده از یک شرکت قلابی در سنگاپور به عراق فرستاده شد. عراق به کمک یکی از شعبات بانک «لاوورو» در شمال ایتالیا نه میلیون مین ضد نفر به ارزش 25 میلیون دلار خریداری نمود. این مین‌ها ساخت شرکت «والسلا» بود که 50 درصد آن تحت مالکیت شرکت فیات، گروه صنعتی بزرگ ایتالیا و تحت کنترل جیانی آنیلی 72 ساله بود که به عنوان پادشاه بدون تاج و تخت ایتالیا معروف است. برخی از مین‌هایی که عراق دریافت نمود از نوع بسیار وحشتناکی است که به راحتی می‌توان آنها را از هلی‌کوپتر پخش کرد یا به سادگی روی سطح بیابان انداخت. اگر کسی روی این مین‌ها پا می‌گذاشت پای قربانی تا مچ یا حتی ران پا قطع می‌شد (این مطلب به نقل از آلن فریدمن نویسنده آمریکایی است).¹

□ بلوک شرق و جنگ عراق علیه ایران

❖ شوروی

شوروی هم در آغاز جنگ، اعلام بی‌طرفی کرد² و ارسال تسلیحات به عراق را معوق گذاشت.³ در عین حال برای اینکه این موضوع موجبات رنجش عراق را فراهم نیآورد از متحدان خود در اروپای شرقی خواست نیازهای تسلیحاتی عراق را برطرف سازند. بر همین اساس عراق تانک‌های روسی را از کشورهای اروپای شرقی و از طریق عربستان سعودی دریافت کرد.⁴ شوروی همچنین دهها فروند از پیچیده‌ترین هواپیماهای جنگی خود از نوع میگ 29 را به رژیم عراق تحویل داد.⁵ طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق هم به این موضوع اذعان کرده بود که عراق بیشتر تجهیزات خود را با شرایط آسان از شوروی بدست می‌آورد.⁶

به رغم اینکه شوروی تجاوز عراق را به ایران محکوم نکرد، هنگامی که ایران موضع برتر را در جنگ بدست آورد، علنا از عراق حمایت کرد. به دنبال آن مسکو برای برقراری توازن در جنگ و جلوگیری از پیروزی ایران، کمک مالی و تسلیحاتی خود را به عراق از سر گرفت و در همان ابتدا یک کمک یک و نیم میلیارد دلاری در اختیار بغداد گذاشت. در ادامه این کمک‌ها میگ‌های 23 و 25 و تانک‌های تی 72 و موشک‌های زمین به زمین و هوا و سیل جنگ افزارهای مختلف روسی به عراق سرازیر شد و دو هزار مستشار شوروی برای تقویت روحیه ارتش عراق که بسیار ضعیف شده بود، به فعالیت پرداختند.⁷

شوروی بزرگترین تامین کننده تسلیحات عراق در طول جنگ تحمیلی بود و 61 درصد نیازهای تسلیحاتی عراق را تامین می‌کرد.⁸ شوروی در طول سال‌های 1986 تا 1988 تسلیحات مدرن به ارزش 8/8 تا 9/2 میلیارد دلار در اختیار

1. ناگفته‌هایی از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران.

2. نشریه ویژه خبرگزاری جمهوری اسلامی، 59/7/3 به نقل از رادیو مسکو

3. روزنامه کیهان، 59/8/20

4. روزنامه جمهوری اسلامی، 59/11/16

5. روزنامه جمهوری اسلامی، 66/4/25

6. روزنامه جمهوری اسلامی، 64/9/17

7. یکتا، همان، ص 159

8. ناگفته‌هایی از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران.

عراق گذاشت که شامل دو هزار تانک تی 72، 300 جنگنده، 300 موشک زمین به زمین اسکاد و هزاران ادوات جنگی بود. اکثر این سلاح‌ها از طریق بندر عقبه به عراق منتقل می‌شد.¹

❖ چین²

موضع رسمی پکن در جنگ ایران و عراق بی‌طرفی بود. خبرگزاری چین نو در روزهای آغاز جنگ گزارش داد: چین از هیچ یک از دو کشور جانبداری نکرده، اما از آنها خواسته اختلافات خود را از طریق مذاکره حل کنند. مقامات چینی در عین حال به شوروی هشدار دادند از جنگ ایران و عراق به نفع خود بهره‌برداری نکنند.

با این حال موضع‌گیری چین درباره جنگ ایران و عراق بدون هیچ‌گونه توجهی به نقش متجاوز و آغازگر جنگ بود. پکن تصور می‌کرد در صورت حمایت از ایران، موجب رنجش خاطر اعضای اتحادیه عرب خواهد شد و این به صلاح چین نبود. آنها به اینکه عراق آغازگر جنگ بود معترف بودند، اما بنا به مصالح خودشان، از اظهار نظر در این باره خودداری می‌کردند. هه یینگ، مشاور وزیر خارجه چین در سال 1983 در دیدار با وزیر امور خارجه ایران در تهران اظهار داشت: «ما می‌دانیم اولین گلوله را کدام یک از طرفین شلیک کرد، اما راجع به آن سکوت می‌کنیم».

چین در عین اتخاذ موضع بی‌طرفی، اقداماتی تبعیض‌آمیز نیز انجام داد. این کشور بعد از آغاز جنگ، پرواز شرکت هواپیمایی چین به تهران را قطع کرد، در حالیکه این پروازها (در عین بهره‌گیری از فضای ایران) به عراق ادامه یافت. در واقع چین، بیشتر از مواضع اعراب در رابطه با جنگ متأثر بود و حتی ایران را در حاشیه خلیج فارس تعریف و به خلیج فارس عنوان خلیج عربی اطلاق می‌کرد.

شش روز بعد از شروع جنگ توسط عراق، در 28 سپتامبر 1980 اولین قطعنامه شورای امنیت به شماره 479 با نام «بررسی وضعیت میان ایران و عراق» صادر شد. در این قطعنامه به وجود تهدید علیه صلح، نقض صلح و وقوع تجاوز و نقض تمامیت ارضی ایران اشاره نشد و صرفاً از طرفین خواسته شد از توسل بیشتر به زور خودداری کنند. چین به این قطعنامه رای مثبت داد. بدین ترتیب با رد تمایز میان قربانی و متجاوز از سوی شورای امنیت، پکن بسیاری از گفته‌های امام خمینی را در مورد چین تحکیم بخشید. پکن نمی‌خواست اعراب را از خود رنجیده خاطر سازد و از نظر ایران این همان روحیه استکبار و سلطه‌جویی قدرتها بود که چین نیز از آن بی‌بهره نبود.

1. پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس، نقش شوروی سابق در جنگ ایران و عراق، ماهنامه نگاه - شماره 6
2. جمشیدی، محمد حسین، دارایی، گلتاب، سیاست خارجی چین در قبال جنگ ایران و عراق، فصلنامه سیاست دفاعی، ش 72، پاییز 89

□ جمع بندی

گذر زمان ثابت کرد که قدرت‌های بزرگ به رغم حمایت از صدام علیه ایران نتوانستند مقاومت مردم ایران را در هم بشکنند و به اهداف خود دست پیدا کنند. آمریکا، شوروی سابق، انگلیس، فرانسه، آلمان، ایتالیا و چین در آن زمان و حتی در حال حاضر در زمره قدرت‌های برتر سیاسی و اقتصادی جهان به حساب می‌آیند. اسناد منتشر شده نشان می‌دهد همه این کشورها از صدام حمایت سیاسی، اقتصادی و حتی تبلیغی کرده‌اند. جالب اینجاست که موضع رسمی آنها بیطرفی بوده، اما با توجه به دشمنی با نظام اسلامی و هراس از گسترش پیام انقلاب، عملاً از موضع رسمی خود تخطی و از صدام پشتیبانی کردند.

فهرست اقدامات قدرت‌های بزرگ در دفاع از صدام علیه ایران: (این موارد علاوه بر اقدامات کشورهای آمریکا، شوروی، چین، انگلیس و فرانسه به عنوان عضو دائم شورای امنیت و به نام جامعه بین الملل است.)

• آمریکا: ممنوعیت صدور اقلام نظامی پیشرفته به ایران - تجهیز پایگاه‌های این کشور در اطراف ایران به سلاح‌های جدید - توسعه روابط با عراق - حذف نام عراق از فهرست دول حامی تروریسم و قرار دادن نام ایران در این فهرست - تحویل اطلاعات سری و نظامی به عراق - متهم کردن ایران به حمایت از تروریسم دولتی و نقض حقوق بشر - اعطای اعتبار مالی کلان به عراق و تضمین بدهی‌های آن - تامین نیازهای تسلیحاتی عراق و انتقال فناوری‌های نظامی به این کشور - الزام متحدان به کاهش واردات نفت از ایران - حضور در جنگ نفتکش‌ها در حمایت از عراق و حمله ناو وینسنس آمریکا به هواپیمای مسافربری ایرانی

• انگلیس: ارسال مخفیانه سلاح به عراق - امضای قراردادهای دفاعی - اجابت درخواست عراق مبنی بر ممنوعیت تحویل قطعات یدکی تانک‌های چیفتن و اسکورپیون و سرویس‌های مرتبط با آن به ایران

• فرانسه: حمایت علنی از عراق - ارسال روزانه تسلیحات و خدمات مرتبط با آن به عراق - اجاره تسلیحاتی (که صدورشان ممنوع بود) به عراق

• آلمان: صدور فناوری تولید سلاح‌های شیمیایی و موشکی به عراق - کمک به ساخت کارخانه تولید گاز عصبی تابون به عراق

• ایتالیا: صدور تسلیحات از جمله مین‌های ضد نفر

• شوروی، بزرگترین تامین کننده سلاح عراق: درخواست از متحدان در اروپای شرقی برای تامین نیازهای تسلیحاتی عراق - تحویل ده‌ها فروند هواپیمای جنگی میگ 29 به عراق - حمایت از عراق بعد از پیروزی‌های ایران در میدان نبرد - اعزام دو هزار مستشار شوروی برای تقویت روحیه ارتش عراق - اعطای کمک‌های مالی و تسلیحاتی به عراق

• چین: تلاش برای جلب رضایت اتحادیه عرب - همراهی با سایر قدرت‌ها در شورای امنیت علیه ایران

این فهرست کمک‌های قدرت‌های غربی به عراق در جنگ علیه ایران به خوبی مؤید اظهارات رهبر معظم انقلاب اسلامی در سالهای دوران دفاع مقدس است؛ اما به رغم همه این حمایت‌ها جمهوری اسلامی ایران اکنون نه تنها تضعیف نشده، بلکه خود به قدرتی جهانی تبدیل شده است.

«از اوّل انقلاب، قدرت‌های مادّی درجه‌ی یک دنیا روبه‌روی نظام جمهوری اسلامی بودند و نتوانستند کاری بکنند. انقلاب وقتی در یک کشوری وارد بشود، طبیعت انقلاب این است که یک مقدار آشفتگی و نابسامانی به‌وجود می‌آورد. اینها در آن روزهای نابسامانی اوّل، سعی کردند کشور را تجزیه کنند؛ سعی کردند کودتا کنند، نشد؛ جنگ تحمیلی را راه انداختند و هشت سال جنگ بر این مملکت تحمیل کردند؛ از همان روزهای اوّل تحریم کردند؛ ... اما نظام جمهوری اسلامی و ایران اسلامی مقاومت کرد؛ نه فقط خود را نگه داشت، خود را تقویت کرد. امروز قدرت جمهوری اسلامی با روزهای اوّل قابل مقایسه نیست؛ به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای، در یک مواردی یک قدرت جهانی؛ در یک مسائلی کشور شما یک قدرت جهانی است؛ در عداد (۵) قدرت‌های جهانی است؛ نظر و رأی در برخی از مسائل عالم از نظر و رأی قدرت‌های درجه‌ی یک دنیا مؤثرتر است؛ امروز این‌جوری است؛ تبدیل شده به یک چنین چیزی. یعنی نصرت الهی آمد، «إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ» ای که شما کردید، دنبالش «يَنْصُرْكُمْ» را آورد، خدا یاری کرد شما را؛ اگر خدا یاری نمی‌کرد نمی‌شد. این «إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ» را ادامه باید داد.^۱

1. بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش 94/11/19